РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

# СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week •
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.



Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., второк 3-го липня 1917. Ч. 77. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, July 3, 1917. No. 77.

# АВТОНОМІЯ УКРАЇНИ

# ПРОГОЛОШЕНА НА КОНҐРЕСІ В КИЄВІ.

## Провізоричне правительство ручить, що установчі збори узглядня вповні домаганя Українців.

## ВСЕРОСІЙСЬКИЙ КОНҐРЕС ЖАДАЄ АВТОНОМІЇ ДЛЯ ВСІХ НАРОДНОСТИИ В РОСІЇ.

## Вісти з України.

### Українці проголосили автономію України.

Петроґрад (через Лондон), 30. червня. — **УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА ПРОГОЛОСИЛА АВТОНОМІЮ РОСІЙСЬКИХ ҐУБЕРНІЙ, ЯКІ ТВОРЯТЬ УКРАЇНУ.**

**Провізоричне російське правительство збентежене і перелякане з приводу такої події, бо воно сподівало ся, що розвязанє питаня про автономію (самоуправу) ріжних частий держави буде передане установчим зборам.**

### Російське правительство обіцює, що установчі збори сповнять жаданя Українців.

Петроґрад, 30. червня. — **Російське провізоричне правительство видало нині до Українців відозву, щоби вони залишили рух, який стремить до автономії і незалежности України, та здержали ся зі своїми домаганями до скликаня установчих зборів (13. жовтня).**

**ПРОВІЗОРИЧНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ДАЄ УКРАЇНЦЯМ ЗАПОРУКУ, ЩО УСТАНОВЧІ ЗБОРИ ВПОВНІ УЗГЛЯДНЯТЬ ДОМАГАНЯ УКРАЇНЦІВ.**

### Австрійський цісар в справі Галичини.

Копенгаґен. — „Форвертс" доносить, що посли Ґерман і Стеслович відмовили ся від місця предсідателя і місто-предсідателя в польськім колі, замісць Біліньского і Ґломбіньского, і думали, що князь Любомірскі міг би приняти предсідательство. З галицького головного комітету виступили всі Українці. Ті події є наслідком порішеня Поляків прилучити Галичину до Польщі так, щоби вона була зовсім автономічна і независима від Австрії. **Цісар Карло противить ся такій постанові і говорить, що воєнні події не позволяють на таке порішенє питаня, і крім того він не може згодити ся на те доти, доки самі Українці на се не згодять ся і не захочуть зависіти від Поляків.** Цісар Карло готов одначе надати Галичині ширшу автономію, але під услівєм, що вона лишить ся далі при Австрії. Поляки відмовляють ся від такого компромісу, покликуючи ся на те, що сам цісар Карло вже згодив ся був на освободженє Галичини.

(„Новое Время", з 20. мая).

### Українці про коаліційне міністерство.

Рада українських селянських депутатів звернула ся отсими словами до коаліційного теперішного правительства:

„Рада українських селянських депутатів в імени селянства України витає коаліційне правительство.

„Будучи твердо переконаними, що правительство, обновлене представителями російської демократії, на знамени котрої стоять побіч других кличі: „Земля і воля!" і „Повне самовизначенє народів!", буде оборонцем прав і виразителем інтересів усіх народів Росії, злучених спільними стремлінями стати рівноправними членами одної великої родини демократичної федеративної Росії.

„Висловлюючи тверду волю зорґанізованого українського селянства, щоби загально піддержувати коаліційне правительство, **рада українських селянських депутатів уважає необхідним, аби правительство безпроволочно пійшло назустріч бажаням українського народу в осягненю повної національно-територіяльної автономії, будучи ґлибоко переконаною в тім, що такий напрям політики зробить здобутки революції доросшими і близкими для 45-міліонового робучого народу України".**

(„Биржевыя Вѣдомости", з 23. мая).

### Національні полки.

Київ, 21. мая. — **Український військовий зїзд одержав телеґраму від петроґрадської ради робітничих і жовнірських делеґатів, в якій сказано, що питанє утвореня осібних національних війск буде поставлене на порішенє всеросійському зїздови, який відбудеть ся 14. червня.** В телеґрамі говорить ся, що специяльна комісія при співучасти представителів національних орґанізацій і ґенерального штабу застановляеть ся над питанем про можливість переміни резервових відділів на утворенє національного війска.

Екзекутивний комітет ради робітничих і жовнірських депутатів просить український військовий зїзд і всі військові політичні орґанізації видати відозву до всіх жовнірів-Українців, аби вони здержали ся від самовільних поступків, аж поки всеросійський зїзд не покінчить того питаня.

Український зїзд відповів, що сими днями Українська Головна Рада і військовий зїзд висилають до правительства і ради робітничих і жовнірських депутатів свої резолюції і що від висліду переговорів буде зависіти спосіб і порядок утворюваня українського війска.

(„Биржевыя Вѣдомости", з 23. мая).

### Основанє на Україні „Союза дѣятелей русской культуры".

ПЕТРОҐРАД, 22. мая. — **В Києві основано при співучасти професора Яснопольського і других громадянських поступових діячів демократичний „Союз дѣятелей русской культуры в Украинѣ".**

Союз радо витає розвій української культури, але є тої гадки, що московська культура з огляду на велику скількість цінностий повинна бути одною з найголовнійших краєвих культур.

Союз стоїть на становищи рівноправности московського й українського язика, яко місцевих язиків на Україні, однаково (?) необхідних для розвою культури.

## В РОСІЇ.

### Всеросійський конґрес жадає автономії для всіх народностий в Росії.

Петроґрад, 1. липня. — **Всеросійський конґрес делеґатів робітничих і жовнірських рад приняв на вчерашнім засїданю резолюцію в справі автономії ріжних народностий в Росії.**

**Резолюція звучить:**

**„Полагодженє сеї справи прислугує виключно установчим зборам.**

**„Провізоричне правительство повинно безпроволочно проголосити тимчасові закони, які запевнять усім народам, котрі заселюють Росію, ПРАВО РІШАТИ ПРО СВОЮ ПОЛІТИЧНУ БУДУЧНІСТЬ І СВОБОДУ ТА ОРҐАНІЗУВАТИ ЇЇ ПІСЛЯ СВОЄЇ ВЛАСНОЇ ВПОДОБИ.**

**„Провізоричне правительство повинно рівнож проголосити рівноправність усіх мов, ЗАСТЕРІҐАЮЧИ РІВНОЧАСНО ДЛЯ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ РОЛЮ ЯЗИКА УРЯДОВОГО.**

### Дума спротивляєть ся розвязаню.

ПЕТРОҐРАД, 29. червня. — **На приватнім засїданю членів думи ухвалено не послухати приказу всеросійського конґресу, який зажадав розвязаня думи.**

Члени думи ухвалили резолюцію, яка говорить, що дума богато причинила ся до усуненя царя з престола і до утвореня провізоричного правительства, яке було признане цілою державою. В сей спосіб російський загал висказав думі своє довіре. З огляду на те, що дума, независимо від свого становища за часів старого режему, працювала яко революційне тіло, тому нема потреби її розвязувати і вона може дальше сповняти свій патріотичний обовязок: хоронити вітчину перед небезпекою і наводити її на добру дорогу.

### Надіють ся боротьби між думою а конґресом.

ПЕТРОҐРАД, 30. червня. — **Заява думи, що вона не послухає приказу конґресу делеґатів робітничих і жовнірських рад, спричинила дуже критичне положенє.**

З огляду на те, що соціялісти обстають при своїм жаданю, а члени думи не хочуть на те згодити ся, може прийти між обома сторонами до боротьби.

Соціялісти вважають думу яко представника інтересів буржуазії. Коли би дійсно прийшло між обома сторонами до боротьби, то нею розпочала би ся нова доба в революції.

Правительство і конґрес поробили приготованя на всяку можливість.

—o—

### Російські війска розпочали наступ на Волини і в Галичині.

БЕРЛІН, 1. липня. — **Сподіваний наступ російських війск, який попередило кількадневне бомбардованє, розпочав ся.**

**На боєвім фронті над горішною Стрипою і над Нараївкою російська піхота почала наступ.**

Урядовий німецький звіт звучить:

**АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: Російське правительство, уступаючи під напором своїх союзників, дало російській армії приказ до наступу.**

**„По довшім бомбардованю наших становищ над горішною Стрипою і над Нараївкою російська піхота розпочала напад на 30 км. довгім боєвім фронті. Російські війска з великими втратами мусїли однак уступити назад.**

**„Таксамо напади російських війск, які переведено без гарматного приготованя в околиці Бережан і Звиженя (в околиці Залозець), показали ся безуспішними.**

**„Російська артилерія є чинна дальше в північнім напрямі боевого фронту аж до середущого Стохода, а в полудневім напрямі на полудне від Станиславова".**

### Дві російські дивізії підняли бунт.

ПЕТРОҐРАД, 30. червня. — **По безуспішних змаганях, щоби в мировий спосіб привернути карність в 12-тій і 13-тій дивізії стрільців (одна дивізія числить 20.000), міністер Керенський видав приказ силою змусити до послуху. Відділи козаків і артилерії окружили бунтівників в селі Жукові (коло Обертина, в пов. Городенка). По дворазовім острілюваню їх гарматами кіннота зробила напад. 500 стрільців увязнено і розоружено.**

—o—

### В Бесарабії заворушенє.

ПЕТРОҐРАД, 30. червня. — **В Бесарабії прийшло до заворушень.** В місті Орґієві товпа зрабувала склади вина і знищила богато домів. Шкоди великі. Богато жінок знасилувано.

**Відділ козаків, який вислано туди з Киева, арештував 30 осіб, котрі допускали ся рабунку. Між ними були також і жовніри.**

### Строгі зарядженя на бандитів.

ПЕТРОҐРАД, 30. червня. — **Провізоричне правительсвто видало дуже строгі зарядженя щодо виконуваня засудів на бандитів. Щоби уможливити скоре переведенє процесу і укараня злодіїв і бандитів, які гуляють в богато околицях, змінено супроти них карну процедуру так, що вона рівнаеть ся карній процедурі військовій.**

### Бандити зрабували банк на 100.000 рублів.

ПЕТРОҐРАД, 30. червня. — В місті Усть напало 10 замаскованих бандитів на банк, забираючи 100.000 рублів в готівці і велику скількість вартісних паперів. Опісля нападали бандити на мешканців міста, жадаючи гроший і вартісних річий. Богато осіб, які їм ставили опір, застрілили.

### Російське правительство проголосить виказ бувших шпиґунів і тайних аґентів.

КОПЕНГАҐЕН, 30. червня. — **Провізоричне правительство оголосить урядово виказ імен шпиґунів і тайних аґентів, які стояли в службі царського правительства.**

Оголошенє деяких імен викличе велику несподіванку. Головна праця тайних аґентів була звернена проти революційного руху і революційних орґанізацій.

**По переглянению поліційного архіву показало ся, що богато мущин і жінок, яких ніколи не підозрівано, стояли на службі царського правительства. Між ними находить ся також кількох визначних журналістів. Виявило ся, що приватний секретар Володимир Бурцев, який був головною підпорою російської революційної пропаґанди в Парижи, був плачений російським правительством.**

### Майнери жадають почвірної платні.

ПЕТРОҐРАД, 29. червня. — Правдоподібно правительство буде змушене посередничити в Субенску між властителями копалень угля а майнерами.

В тій копальні становлять полонені Німці 75% майнерів. Робітники жадають, щоби їх теперішна денна платня 2 рублі була підвисшена на 8 рублів. Майнери (полонені Німці) заявили, що пристануть на виплачуванє їм половини платні (то є 4 рублї), коли друга половина їх платні буде виплачена на підмогу для російських салдатів, полонених в Німеччині, і на підмогу для сиріт по російських салдатах.

Майнери-Німці, як оповідають властителі копалень, ходять в найліпших одежах і кождий з них має заощаджених кількасот долярів.

### Козаки домагають ся звороту забраних їм земель.

ПЕТРОҐРАД, 29. червня. — **На конґресі козаків ухвалено, щоби землї, які свого часу козаки були здобули, а які опісля їм правительство відобрало і надало приватним особам, були їм назад звернені під услівями, які назначать установчі збори.**

Щодо земель, які находять ся в посїданю селян, козаки **не жадають жадної** зміни.

### Кухарі внесли на бувшого царя скаргу.

ПЕТРОҐРАД, 30. червня. — **Бувший** цар Николай має новий клопіт. Кухарі, які служили в ріжних палатах царя, внесли до суду скаргу, жадаючи платні, яку він їм завинив. Кухарі наймили собі спільного адвоката. Крім заплаченя платні кухарі домагають ся відшкодованя за недодержане умови.

### Росія буде сьвяткувати день 4. липня.

ПЕТРОҐРАД, 30. червня. — **Сього року Росія буде сьвяткувати американське сьвято 4. липня.**

Американський посол в Петроґраді, Д. Френсіс, відбув в тій справі нараду з членами правительства.

## В АНҐЛІЇ:

### „НЕ БУДЕ МИРА, ДОКИ ВСІ ЦІЛИ НЕ БУДУТЬ ОСЯГНЕНІ" — ЗАЯВИВ ПРЕЗИДЕНТ АНҐЛІЙСЬКОГО КАБІНЕТУ ЛЛОЙД ДЖОРДЖ.

Лондон, 29. червня. — **„Війна доперва тоді скінчить ся, коли війска аліянтів осягнуть ті цїли, які вони собі визначили, приймаючи возов Німеччини. Коли би мир заключено о одну хвилю скорше заки аліянти осягнуть свої цїли, то се було би найбільшою катастрофою в історії людства".**

Таку заяву зложив президент анґлійського кабінету, Ллойд Джордж, говорячи про воєнні цїли аліянтів.

### Німеччина і її союзники мусять заплатити відшкодованє.

„За певну ціну можемо вже нині мати мир — говорив президент Ллойд Джордж, — Німеччина хоче мира, навіть і Пруси його дуже собі бажають. Німці кажуть нині до нас: „Дайте нам відшкодованє за шкоди, які ми заподіяли; дайте нам частину здобутих земель і зробіть нам ще дея-

(Продовженє на стороні 2-гій).

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

| SUBSCRIPTION: | ПЕРЕДПЛАТА: |
|---|---|
| to United States: | В Злучених Державах: |
| $2.50 per year | на рік $2.50 |
| $1.25 per 6 months | на пів року $1.25 |
| $1.00 per 4 months | на 4 місяці $1.00 |
| to Jersey City and to foreign countries: | В місті Jersey City і за границю: |
| $3.25 per year | на рік $3.25 |
| $1.75 per 6 months | на пів року $1.75 |
| $1.00 per 3 months | на 3 місяці $1.00 |
| Single copy 3 cents. | Поодиноке число 3 центи. |

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертасть ся.

# З біжучої хвилі.

—о—

Польський Екзекутивний Комітет в Києві вислав до Української Центральної Ради слідуюче письмо:

Свитає, край неба палає...

В той радісний для нас день, коли вільний вже тепер російський нарід признав щиро наше право до нашого самостійного політичного житя, витягаємо до Вас руку, Братя-Українці, яко до найблизших сусідів нашої родинної землї. Пораз перший можемо порозуміти ся щиро, яко два рівні народи, в котрих у кождого, дасть Бог, буде небавом в своїй хаті своя правда і сила і воля.

Перед Вами і перед нами богато праці, у кождого на своїй ниві. Коли події звязали нас так тісно, що на Вашім пограничу змішали ся Поляки з Українцями, то позвольте і жити по сусідськи, позвольте спільно працювати для нашого спільного і для загального добра. Позвольте пізнати ся близше і порозуміти ся, коли вже над Вами і над нами нема гнету, щоби наша спільна праця не йшла наперекір, але згідно і по братерськи.

Чим будемо могли, допоможемо Вам до Вашого національного розвою, для добра України, котру дай нам, Боже, бачити вільною, сьвітлою і щасливою.

**Иоахим Бартошевич,**
**Президент Польского Екзекутивного Комітету.**

На повисше письмо Українська Центральна Рада надіслала слідуючу відповідь:

Українська Центральна Рада висказує свою подяку Польскому Комітетови за його привіт із зорею нового житя, котру загально-російська революция засьвітила над нашою українською землею.

Українська Центральна Рада витає бажаня Поляків, котрі жиють на Україні, подати руку Українцям в їх праці над відбудованем Вільної України у вільнім союзї народів будучої російської демократичної федеративної републики, і готовість спільної праці для нашого спільного добра.

Узглядаючи се бажане Польського Комітету і подаючи руку Полякам, находячим ся на нашій Українській Земли, Українська Центральна Рада признає всі права горожанські і політичні всім національним меньшостям, котрі замешкують нашу Україну і узнають український нарід господарем Української Землї та бажають іти з ним спільно, яко вільні з вільними, рівні з рівними.

Українська Центральна Рада висказує рівнож переконане, що вільний польський нарід признасть таксамо в границях етноґрафічної Польщі всі права також Українцям, котрі жиють на польській території.

**Михайло Ґрушевський,**
**Президент Української Центральної Ради.**

Чеські посли до австрійського парляменту, Габерман, Мемец і Смерольд, **які є делеґатами на конференцію в Стокгольмі**, оголосили слідуючу заяву:

Як найторжественнійше заявляємо, що не годимо ся з поглядами австрійських делегатів, що для Чехії вистарчить автономія в національно-культурних справах. Ми жадаємо основаня независимої чеської держави в союзї із зреорґанізованою на федеративних основах Австрією. Разом із сею федерацією ми жадаємо також політичної злуки всіх Чехів і Словаків, як широко сягають їх території. Для чеської держави ми жадаємо всіх державних привілеїв, як: власний національний парлямент і відвічальне правительство.

Для Фінляндії ми домагаємо ся самоуправи, а для Польщі признаня независимости, **однак застерігаємо ся, що независимість Поляків не має йти в розріз із змаганями Українців до самоуправи.**

Альзацько-льотаринське питане ми уважаємо дуже важним. Ми думаємо, що сю справу зможе полагодити договір між німецькими і французькими соціялістами.

Сербію і Бельґію треба відбудувати наново.

# Автономія України.

Останні телеґрами з Росії принесли радісну вістку: **автономія України проголошена.**

**Не проголосило її ані російське провізоричне правительство ані всеросійський конгрес, але самі Українці—проти волї і погроз зі сторони російського правительства.**

Щоби виробити собі хоч в приближеню образ розвою тих важних подій, ми мусимо пригадати собі вісти, які наспіли з Росії в останних кількох днях. І хоч сї вісти не зовсім повні, а деякі з них лише меньше або більше зрозумілі, то все таки їх зіставлене дасть нам досить вірний образ послїдних подій на Україні, які становлять дуже важну добу в історії нашого народу, коли не цілої Росії, а може й цілого сьвіта.

Сейчас після вибуху революції провідники Українців в Росії приступили до зорґанізованя живої і сильної політичної акції, якої ґоловною цїлию було здобутє свободи українському народови. Через три місяці відбували ся віча по всїх містах України. На всїх конґресах лунав клич: автономія України і федеративна демократична република російська.

Однак минало три місяці, а російське правительство і ті, в чиїх руках спочивала керма нової російської держави, оставали все глухі на жаданя українського народу. Терпеливість українського народу чимраз більше вичерпувала ся.

Вже телеґрама з 17. червня будила здогад, що між Українцями а російським провізоричним правительством прийде до боротьби. Телеґрама принесла була вістку, що **Українці домагають ся вже під теперішну пору признаня повної автономії України і права висланя своїх окремих делеґатів на маючу ся відбути мирову конференцію.** У відповідь на се домаганє російське правительство заявило, що перед скликанєм установчих зборів жадна провінція не одержить автономії.

Телеґрама з 20. червня принесла вістку, що міністер війни, Керенський, заборонив українським військовим делеґатам брати участь в українськім конґресі. Рівночасно принесла телеґрама вістку, що в Києві розпочав ся конґрес, який має радити над способами і дорогами **для безпроволочного осягненя повної автономії України.**

Дня 22. червня надійшла вістка, що російське правительство заборонило відбутє українського військового конґресу. Помимо заборони український конґрес зійшов ся і розпочав наради, взиваючи Українську Центральну Раду, щоби вона зовсїм зірвала зносини з провізоричним російським правительством і приступила до твореня независимої української держави.

Як доносить телеґрама з 25. червня, по цілій Україні відбувають ся масові народні віча, на яких ставить ся жаданє независимої України. Віча відбувають ся під охороною українських жовнірів, яких нарід заклинає, щоби не верталп на боєвий фронт, доки справа України не буде як слїд полагоджена і забезпечена.

Дня 26. червня Українська Центральна Рада подала до відома українському військовому конґресови, **що вона противить ся відорваню України від Росії, але зажадає безпроволочного признаня Україні повної автономії.**

Напружене між Українцями а російським правительством зростає.

Дня 27. червня представник російського правительства в Києві відносить ся телеґрафічно до президента кабінету, кн. Львова, з домаганєм, аби сповнити негайно жаданя Українців.

Кн. Львов відкинув рішучі домаганя Українців, заявляючи, що положенє на Україні не є небезпечне.

На українськім конґресі дня 28. червня принято до відома відмову російського провізоричного правительства щодо автономії України і **ухвалено приступити до утвореня свого власного правительства.** Рівночасно український конґрес висказав надію, що воно буде затверджене на установчих зборах.

Телеґрама з 30. червня доносить, що Українська Національна Рада (правдоподібно має бути всеукраїнський конґрес) **проголосила автономію України.**

Тогосамого дня російське правительство, перелякане і збентежене подією на Україні, видає до Українців зазив з просьбою, щоби вони залишили рух за автономією і независимостию України та чекали на скликанє установчих зборів. Російське правительство обіцює і дає навіть запоруку, що установчі збори вповні узглядять всї домаганя Українців.

В тійсамій звязи зі справою проголошеня автономії України стоїть також резолюція всеросійського конґресу в Петроґраді (з 30. червня), який домагасть ся автономії для всїх народностий в Росії і жадає від російського правительства, щоби воно безпроволочно проголосило тимчасові закони, які запевнять всїм народам в Росії право рішати про свою політичну будучність і свободу та орґанізувати її після власної вподоби.

* * *

Кидаючи загальний погляд на всї пережиті російськими Українцями події і вловлюючи важнійші напрями, по яких ті події наступали, ми скажемо, що початкова несьмілість, непевність і неясність українських домагань постепенно, з розвитком революційного розгару, прибирали ясні, точні, рішучі і сталї форми, за якими щораз сильнійше роздавали ся кличі не тільки просьби, але навіть виразної грозьби, яка стала тим небезпечнійшою для Росії, що тут стало в опозиції українське військо. Українські погрози роблять своє і своєю силою заставляють прихильнійше прикладати російське ухо до українських жалів. Напружене межи Росією й Україною є тепер — можна сказати — в найвисшім степени, і дальше нехтоване українських жадань безуслївно попхнуло би Україну до кровавої розправи. Мабуть зрозуміли се Москалї і негайно забирають ся вдоволяти чужі потреби. Вартаб ще на закінченє зазначити сей доволї важний факт, що недержавні російські народи не хочуть ждати установчих зборів, але жадають ще тепер основного порішеня їх прав, чим дають доказ певного недовіря московському народови, який мабуть схоче їх опікати. У визвольнім руху всїх недержавних російських народів ведуть тепер перед Українці, що є прекрасною для нас запорукою певного осягненя повної ґарантії їх свобідного будучого житя — чи то в рамках широкої автономії, чи то — колиб обставини змінили ся — в формі самостійної держави.

## Независима польська держава,
### але в етноґрафічних її границях.

Крістіян Л. Лянґе, секретар „Постійної Мирової Ліґи", котрий через перші два місяці революції перебував в Росії, оголосив звіт, в якім наводить між иншим також причини, задля котрих російське провізоричне правительство проголосило независимість Польщі та подає короткий огляд польсько-російських відносин.

„Проголошенє російським провізоричним правительством независимости Польщі — пише Лянґе — було за цілий час війни найсильнійшим виразом симпатії для Поляків, котрі по більше ніж столїтній неволї можуть тепер глядїти безпечно в будучність независимого політичного житя частини, коли не цїлого народу.

„**Сей крок російського правительства був не лише маневром політичним, аби здобути собі симпатію Поляків, але також отвертою заявою, що правительство признає принцип народностий.**

„Росія хотіла би бачити зєдинену Польщу, котра обіймала би польські землї, які були під Росією, польську, **але не українську**, частину Галичини, цілу Познанщину, частину Шлезії і західних Прус. Саме вичисленє вистарчає, щоби вказати на ідею такої програми. Німеччина є далека від того, щоби приняти за підставу при твореню польської держави такусаму ідею. Німеччина згодилаб ся в найлїпшім разї на утворенє польської держави з російської Польщі і західної Галичини. Коли би воно навіть так стало ся, то в сей спосіб утворена польська держава мала би незвичайно сильний вплив на викликанє визвольного руху серед Поляків у Німеччині. Тому годї зрозуміти, длячого Австрія і Німеччина мають намір утворити таке польське королївство, тимбільше, що Австрія мала вже досьвід з визвольним рухом серед Італійців і Сербів.

„Богато людий має сумнів щодо щирости Росії супроти повної свободи, приобіцяної Полякам, і супроти їх будучої нової держави.

„Про сю справу говорив близше І. Н. Єфремов, член російського екзекутивного комітету, який тимсамим стоїть у тісній звязи з правительством. **Після гадки Єфремова утворенє зовсїм независимої польської держави було би може найлїпшою розвязкою для Росії.** Польща, яко погранична держава, могла би становити охорону для Росії проти Німеччини, хоч знова грозила би Росії велика небезпека з причини браку відповідних військових границь.

„**Після погляду Єфремова цілковите відокремленє Польщі від Росії мало би для Росії певні внутрішні користи. Польські шляхтичі накупили в Росії богато земельних посілостий, а вони є зненавиджені селянами, бо дали ся їм добре в знаки. А дальше богато Поляків позаймало високі становища в російській адміністрації і в короткім часї заповнили російські уряди самими Поляками.** Воно цікаво є бачити ту ненависть супроти поневоленого народу, котрий однак був всилї здобути собі висше суспільне становище. Сї відносини можна би порівнати з відносинами, які витворили ся між Анґлїйцями і Шкотами, або між Анґлїйцями й Ірляндцями.

„**Не дасть ся однак заперечити, що цілковите відокремленє Польщі від Росії принесло би також дуже великі трудности, передівсім економічні.** Польський промисл є завислий від російських ринків збуту. На кождий случай заходила би конечність заведеня відповідної цлової тарифи. Злученє Польщі з Німеччиною мусїло би прискорити упадок польського промислу, який не був би всилї видержати німецької конкуренції. З тої причини нїоден розумний Поляк не буде поважно брати ідеї злуки Польщі зі заходом.

„На кождий случай, чи відокремленє Польщі від Росії буде цілковите чи лише частинне, їй припаде чимало дуже тяжких задач до розвязаня.

„**Поляки будуть правдоподібно домагати ся, щоби і українські і литовські землї злучити з Польщею, покликуючи ся на се, що сї землї до неї колись належали. Однак Росія на те не згодить ся, але зажадає, щоби дотичні землї становили провінції нової російської републики. Певним є, що Українці і Литовці охотнійше пристануть на таке розвязанє їх питаня.**

„**Польське пановане не було нїколи популярне**".

## Бувший президент Франції а мирова нота Німеччини.

Цікаве положенє внутрішої політики аліянтів відкрив бувший президент Франції, Арманд Фалїє, обговорюючи мирову ноту Німеччини. Фалїє вже від довшого часу не занимасть ся нїякою політикою, а жиє собі спокійно на своїм хуторі недалеко Бордо. Про мировий виступ Німеччини він говорив з університетським професором Едмондом Дельзартом, членом французького „Товариства Мира". Фалїє сказав йому між иншим таке:

„Щоби Німці і їх союзники не обдумали поважно мирової ноти, я сумніваю ся. Вони обдумали сю справу знаменито, бо нїяке правительство не хоче брати на себе відвічальности за пролиту кров і за терпіня людий. Инакше однак я розумію питанє, чи війна вже дозріла до мира. Тут мушу зазначити велике противенство між Францією і її ворогами. **Для Німеччини і її союзників війна вже є мирово дозрілою.** Німеччина не має нїяких бажань до сповненя; вона не хоче нїяких заборів; вона воює без нїяких намірів про анексію. Щодо польського питаня то Німеччина полагодить його в порозуміню з Росією.

„**Але для Франції, Анґлії й Італії війна ще не дозріла.** Перед нами стоять ще отвором питаня, які дасть ся розвязати лише цілковитим погромом центральних держав. Лише погром Німеччини поставить Анґлію в таке положенє, в якім вона зможе говорити про мир. На могучість Анґлії складають ся поодинокі держави, які удержують її при істнованю. **А коли Анґлія програла би сю війну, тоді вона мусїла би звинути свій прапор, який тепер панує над морями.** Тому легко зрозуміти, чому Анґлія всїми силами форсує сю війну. Ми, Французи, по програній війнї можемо скорше прийти до себе ніж Анґлія. В першій мірі ми є континентальною силою і наша політика йде по иншій лінії від анґлійської політики. Коли Анґлії візьметь ся з під ніг головну основу, тоді цїла величезна Британія розлетить ся на поодинокі части.

„**Невиграна війна є для Анґлії страчена війна.** І власне із сеї точки погляду війна не є ще мирово дозрілою для Анґлії. **Анґлія мусить побідити.** Одна і велика побіда (вона не конче мусить бути рішаюча) аліянтів, а тоді Анґлія без обиняків може ґоворити про мир. Анґлійська політика — се політика фінансів. **Анґлія не може згодити ся, щоби мир диктувала Німеччина, бо програє Анґлія сю війну, тоді вона буде мати стільки ворогів, скільки тепер має приятелів.** Тому Анґлія мусить побідити і вона не може инакше думати. На остаточну побіду вистарчають лише перші проблєски побіди".

# Воєнні вісти.

(Продовженє зі сторони 1-шої).

ки инші уступства, а ми опорожнимо землї". Також говорять нам Німці, що вони годять ся на привернене независимости Бельґії, скоро ми згодили би ся на мир. Однак нїоден відповідальний німецький політик доси не приобіцяв, що Бельґія позістане політично независимою. Німецький канцлер хотів вже се вимовити, але юнкри напали на нього, показуючи йому свій сильний пястук. В дійсности зі всїх дотеперішних заяв виходить, що Бельґія мала би бути перемінена у німецьку васальну державу. Опісля прийшла доктрина про „status quo" (незмінений стан) і про мир без заборів і відшкодовань. Але й сю доктрину в Німеччині голосили люди, які не є відповідальними політиками.

„**Але що значить відшкодоване? Відшкодоване — се головна частина механізму цивілїзації в кождім краю під сонцем. Яку иншу запоруку можемо мати на те, щоби воно знова не повторило ся?**

**Розшматоване Туреччини.**

„Німці кажуть, що ми хочемо загарбати їх кольонії, а може навіть Палестину і Мезопотамію.

„До здобутя німецьких кольоній ми не потребували виставляти 3 до 4 міліони війска. Німецькі кольонії могли ми здобути, не побільшаючи армії ані о один батальон.

„Наша найбільша армія находить ся у Франції. Її задачею є відобрати землї і привернути їх назад тому народови, якого вороги прогнали з його батьківської землї.

„Мезопотамія не є турецькою і нїколи нею не була. Треба лише прочитати страшні звіти, щоби переконати ся, яку пустиню зробили Турки зі свого раю сьвіта. **Що станеть ся з Мезопотамією, се повинна порішити мирова конференція.** Одно однак є певне, що сей край нїколи не верне під жорстоке пановане Турків. **Тесаме відносить ся й до Вірменії.**

**Про німецькі кольонії має рішити мирова конференція.**

„**Справа німецьких кольоній се вже инше питане. Воно буде порішене на мировій конференції.** Коли нам прийдеть ся рішати про долю тих нецивілїзованих країв, ми будемо мусїли брати в рахубу бажанє мешканців тих країв. Мешканцям німецьких кольоній треба буде полишити до вибору, чи вони схочуть вертати до своїх давних панів, чи схочуть повірити свою долю в руки справедливійших і лагіднійших людий. **Бажаня народів мусять становити головну підставу при установлюваню їх будучих правительств.**

**Знищене німецького мілітаризму підставою забезпеченя мира.**

„Мир мусить бути опертий на так справедливій підставі, щоби жаден нарід не хотів його зривати. **Мир мусить бути забезпечений через знищене пруського мілітаризму.** Німецький нарід має навчити ся вірити у справедливість своєї держави, а не в силу своїх війск. Ще лїпшою запорукою мира було би здемократизоване німецького правительства. Ми не хочемо диктувати німецькому народови форми правительства, під яким він має жити. Але ми можемо сказати, що з ліберальним німецьким правительством могли би ми вести переговори в иншім дусї і з иншим довірєм ніж з правительством, яке є пересякле зухвалостию і захланностию пруського мілітаризму.

„Після моеї гадки було би розумно, щоби всї правительства аліянтів при обговорюваню мирових услівий станули на тімсамі становищи.

**Анґлія мусить бороти ся до кінця.**

„Европа купаєть ся знова в крови своїх найхоробрійших і найлїпших синів. Не забувайте на довгий ряд своїх сьвятощий. Се страстні стації в дорозї на гору Голгофту, яка веде до красшого розвитку людства.

„Взиваю знова цілий нарід до дальшої боротьби, щоби недопустити до того, аби на престолї справедливости засїла брутальна сила, ворог міжнародних законів і міжнародної справедливости".

ДАРОМ КИШЕНЬКОВИЙ КАЛЕНДАРИК отримає кождий, хто замовить в книгарні „Свободи" книжок на 50 цнт.

„SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.



# Вісти з російського полону.

До редакції „Українського Голосу" (Вінніпег, Канада) д. М. Криса з Едмонтону прислав лист, який він одержав від свого шваґра Івана, котрий знаходить ся в російськім полоні. Лист сей незвичайно інтересний тим, що — коли звичайні ґазетні новинки подають нам лише дуже поверховні і загальні вісти, — то в сім листі ми чуємо, як один з наших рідних братів оповідає нам живим словом, які зміни зайшли в житю нашого народу на Україні після революції, що він нині там бачить, що відчуває, що переживає. Того не сказав би цам ніякий ґазетний кореспондент, ніякий вреціті чоловік, якому справа України є чужою.

Лист писаний 11. цьвітня, певно старого стилю, себто 24. цьвітня на нашу тутешну рахубу. Лист подаємо без ніяких змін.

Буки дня 11-го цьвітня 1917.

Дорогий мій Шваґре!

Лист Твій з дня 24-го січня 1917 отримавем нині. Сердечно дякую за память і тішу ся, що Ти здоровий. Я також єсьм здоровий, а поводжене моє то вистарчаюче. Я тяжко не роблю, ратує мене дуже моя легка рука... Я колись гірко бідив, як я був на Сибіри, но тепер я на своїй рідній земли, Україні, межи своїми людьми. Мені щоб і було ту тяжше — то я б сего так не відчував як відчував на зимнім чужім Сибіри. Та еще, Дорогий Михайле, я є на свобідній вільній Україні! Моє серце радує ся, моя душа спокійна. Я не боюсь тепер сказати, що я Українець. Мені тепер воля. Наш великий український народ став свобідний на своїй земли, як окрема нація від.... З нашого народа впали вікові царські пута і Він свобідний. Я ту раньше не бачив ніякого житя українського, всьо було окуте тяжкими кайданами, а як була яка іскра житя українського, то она була глибоко закопана в земли.

Тепер, Дорогий Шваґре, коли над нашою Україною зійшла зоря Свободи і Волі, коли наші вікові гнобителі провалились на віки, тая маленька іскра українського духа, котра була сильно придушена, она тепер роздула ся в великий полумінь, котрий обняв цілий наш пригноблений Великий Український Нарід і тепер ми сьміло ворогам скажемо, що: „Ще не вмерла Україна". Ми тепер можемо сьміло сказати: "Не пора, не пора".

Я за цілих два роки перший раз почув тут наш Національний Гимн. Я перший раз побачив тут наш Славний Національний Прапор, котрий тепер гордить ся і повіває по цілій любій Україні. Мої очи побачили тут портрет нашого славного поета, нашого славного віщуна, Тараса Шевченка. Єго портрет тепер всюди презентує ся, его славлять вірні сини України. Его кости порохом стали, але Він, Его імя і думка жиє...

Я богато розписав ся, Дорогий Шваґре. Я пишу той лист в мельниці (у млині), при занятю, але я, любий Михайле, хочу поділити ся з Тобою тою радостею, яка обгортає моє серце і весь наш Український великий нарід. Я не тілько з Тобою хочу поділити ся тою радостею, але хочу я поділити ся зі всіма нашими братами Українцями, котрі там з Тобою жиють. Я ділюсь тим задоволенем наших кривд, котрі нам справляли наші вороги. Я відзиваюсь до Вас, братя Українці, котрі жиєте далеко від Єдиної Матери України: приложіть і Ви свій труд і свою маленьку „лепту" на відбудоване нашої великої України. Поможіть, подайте руку своїм братам, котрі пробудились більш як по трох сот літнім сні. Они сильно оморочені еще тим сном. Они хочуть, но не можуть так самі без помочи встати на ноги. Ми, і Ви там в Америці мали щастє скорше називати себе вільними, но они аж тепер пробудились до народнього житя. В Київі вишли наші ґазети і книжки в повнім амісті. Нарід наш радує ся, що може свобідно читати ґазету своїм рідним язиком писану. Наш славний батько, Богдан Хмельницький, пробудив ся. В Київі его памятник і Він тримає в руці наш національний прапор, а на грудях Его червона лента. І Він промовляє до нас: „Душу тіло ми положим за нашу свободу і покажем, що ми братя козацького роду". Народ наш збіає ся перед Его памятник і присягає на вірність Його думці. От таке то, любий брате, діє ся в нашій стороні і я тішу ся, що на свої очи побачив неволю і волю нашого народа. Я часу маю богато, читаю часописи, і я рад бодай хоть трохи приложити труду для піднесеня духа в нашім народі. Ту часто суть збори, то і я на них беру участь. Пізнійше опишу всьо докладнійше, а тепер здоровлю сердечно,

Твій жичливий — Іван.

**Мій адрес: Russia, губ. Київська, повіт Сквіра, пуш поч. № 34, село Буки.**

—o—

Алексій Ценко з Акрон, Огайо, дістав дня 19. червня б. р. лист від свого брата Панька, котрий перебуває тепер у російськім полоні (в селі Кашперовка). Панько Ценко має 22 роки, є вченим столярем і тим ремеслом занимаєть ся також у полоні. На війні був від самого початку, а зістав полонений в маю 1916 р. над рікою Бугом. Він походить з села Красна, пов. Коросно, Галичина.

З дотичного листа, писаного дня 4. цьвітня б. р., подаємо ось-такі вимки:

Я здоровий і тримаю ся досить добре, хоч той харч, який я дістаю, не приносить мені відповідної користи. Тут мені заприкро здає ть ся, але про се напишу Вам пізнійше. Смутно мені дуже, що чоловік тратить марно час і силу, але що-ж порадиш, коли инакше не можна!... Але я здаю ся на волю Божу і на своє щастє.

Брат Микола (находить ся також у російськім полоні і проживає в Донській области, над рікою Доном) пише до мене що тижня; він здоров і поводить ся йому несогірше.

Сьвят маємо тут досить, бо 6 днів в тижни не робимо зовсім нічого. **Вчера (3. цьвітня) ми брали участь в помаганю нашому українському народови в його теперішних громадських справах. Тутешні Українці приймають нас дуже сердечно. Вони всіх наших людий уважають за добрих українських патріотів. Тут нарід є меньше просьвічений ніж у нас. Тут наша справа живо розвиває ся. Знайшли ся люди, котрі хочуть жити з народом. Нас Українців є тут около сотки. Маємо вже нашу ґазету „Раду". Тепер маємо вже більшу свободу і можемо брати участь у помаганю їм".**

—o—

Один галицький Українець (був в австрійськім війску кадетом), котрий находить ся тепер у російськім полоні і перебуває в орловській ґубернії, написав дня 1. цьвітня б. р. до свого стрия в Америці ось-таке коротеньке письмо:

Найдорозші! Пишу під враженєм радісних вісток, які тепер що дня можна почути в українській справі. Ви правдоподібно ще більше про се знаєте. Радісне чувство прямо груди розпирає! Сам ще не можу себе занализувати (розібрати). Старі переконаня не хочуть ще уступити місця новим. В тійсамій хвилі, коли нам в Росії отвирає ть ся нова сьвітла будучність, Австрія, за нашу песячу вірність, хоче нас прилучити до Польщі. Маю надію, що се буде рахунок без господаря... Може будете могли прислати мені „Свободу".

## ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ.

В нинішнім числі „Свободи" (на 5-тій стороні) находить ся цікава статя п. з. „Нашим інтернаціоналам на розум, нашому заглядові під розвагу, а Ляхам всякого покрою в альбом", яку написав і прислав нам до поміщеня п. Андрій Дмитренко. Із тої статі видко, що п. Дмитренко богато в своїм житю бачив, богато читав і богато пережив. Шановному автореви згаданої статі належить ся публичне признане, і подяка за те, що він своїми розумима й переконуючими гадками про біжучі теми поділив ся з нашою ширшою громадою. Маємо надію, що п. Дмитренко не напише своєї першої статі не кине пера в кут...



## ВИБІР ПОЕЗІЙ ІВАНА ФРАНКА.

Вже вийшов з друку накладом „Свободи" Вибір Поезій Івана Франка. Ся книжка обнимає 128 сторін друку слідуючого змісту: Житєпись Івана Франка. — Мойсей (поема). — Із книги Кааф. — Каменярі. — Наймит. — Притча про житє. — Сей збірничок поезій повинен находитись у кождого Українця, а передівсім повинні його набути бібльотеки товариств і читальні. В теперішній порі, коли скрізь по наших громадах устроюють ся концерти в память Ів. Франка — ся книжка віддасть комітетовим таких сьвят незвчайну прислугу. При помочи сеї книжечки, в якій находить ся обширна житєпись Ів. Франка можна виладити гарний відчит та найти в ній богато добірного матеріялу для декламації. Наклад невеликий, а ціна приступна для кождого, бо всего 35 центів. Замовленя належить висилати на адресу:

„SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

## ВАЖНЕ ПІД ТЕПЕРІШНУ ПОРУ!

Мущини, самотні, жонаті і з родинами, знаючі роботу на фармах, а головно ті, що працювали на ролі в старім краю.

Тепер власне пора дістати добре місце на фармах з доброю платнею; робота стала, харч і мешкане умебльоване даром; подорож оплачують віддаючи даними услівями.

За посередництво не платить ся.

Ліпші місця для тих, котрі сейчас зголосять ся.

Коли мешкаєте в сусідстві сего державного бюра, голосіть ся особисто, або відпишіть ся листовно по англійськи, або таки у своїй власній мові, по докладні інформації до:

U. S. EMPLOYMENT SERVICE, Room 8, Barge Office, Battery Park, NEW YORK, N. Y. 45—















ЧИ ВИ МАЄТЕ НОВИЙ ЦІННИК КНИЖОК „СВОБОДИ"?

А може Ваші знакомі потребують? Ми вишлемо Вам даром. Пишіть на адресу:

„SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

# АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

### „День Независимости" Злучених Держав.

В середу (4. с. м.) припадає велике американське сьвято: „День Независимости" Злучених Держав. Сьвяткують його у всіх стейтах і дистриктах.

### Українець в Дітройт дістав рік вязниці за нереґістроване 5. червня.

Дня 26. червня б. р. судія Тотл в Дітройт, Міш., видав вирок, засуджуючий Українця Теодора Мулика, родом з Галичини, на один рік вязниці. Т. Мулик відказав ся від реґістрованя 5. червня б. р.

Лава присяжних судів по 2½-годинній нараді узнала обжалуваного винним злочину супроти правительства Злучених Держав.

Т. Мулик при арештованю заявив, що не хоче убивати своїх братів і тому не думає реґіструвати ся.

Крім Мулика заарештовано також Українця Мартина Самотиса, члена Української Федерації Соціялістичної Партії, який очікує на вирок. — к.

### Арештоване соціялістів у Бостоні.

Жовніри, матрози і приналежні до маринарського корпусу особи розігнали похід соціялістів у Бостоні, Масс., який мав бути знаком протесту проти примусової військової служби. Розбішена товпа напала на будинок, в котрім містить ся головна канцелярія бостонських соціялістів. Внутрішну обстанову канцелярії викинено на улицю. Всі меблі брошури, розкидки, червоні прапори і т. п. зложено на одну купу і підпалено.

Кількох соціялістів змушено цілувати американський прапор, клячучи на колінах, а музика, яка приграваіа соціялістм у поході, мусіла грати державний гимн. Безголовє тривало майже три години.

В поході соціялістів брали участь Американці, Литовці, Лотиші і Жиди. Американців було около 400, Литовців около 1.500 осіб, Лотишів майже 2.000, а прочі були Жиди.

### Робітники грозять новим трамваевим страйком в Ню Йорку.

Юнія трамваєвих робітників в Ню Йорку на своїх остатних зборах припоручила екзекутиві порозуміти ся із трамваєвими компаніями в цїли поліпшеня відносин робітників і підвишки платні. Президентом юнії є Вілліям Б. Фітцджералд, який минувшого року викликав страйк і програв його.

Робітники оскаржують компанію, що мусять працювати по 17 і 18 годин денно за незвичайно низку ціну. Вони жадають підвишки ціни і притім покликують ся на місто Дітройт, Міш., де 7 трамваєвих білетів коштує 25 центів, а робітники беруть 40 центів на годину.

Робітники поставили компаніям три услівя: підвишка ціни, поліпшене відносин при роботі і признане юнії. Найгрізнійше стоїть справа з компанією „третої евенї".

### Бараболї потаніли.

Протягом одного тижня ціна бараболь значно упала. У Вілмінгтон, Дел., один „пек" бараболь коштував минувшого тижня 1 доляр, а вже в суботу (30. червня б. р.) ціна спала до 40 центів за „пек". В Ню Йорку один „бушель" бараболь коштував минувшого тижня 11 долярів, а тепер коштує 5 долярів.

### Серби збирають армію.

В Пітсбургу змобілізувало ся понад 600 сербських рекрутів. В Джанставн, Fla., зорґанізувало ся також около 400 Сербів, які під сербським і американським прапором відідуть на боєвий фронт до Европи.

### Зміна назви телефону в домі У. Н. Союза.

Почавши від 1. липня б. р., змінено назву телефону в канцелярії Українського Народного Союза та в редакції і адміністрації „Свободи". Дотеперішної назви Jersey City 498 вже нема. Натомісць нова назва телефону є: Montgomery 498, Jersey City, N. J.

### Катастрофа на ріці Наеґера.

В неділю о годині 3.30 пополудни трамвай лінії „Ґордж Рут" в Наеґера Фолс, Н. Й., вискочив з шин і впав до ріки Наеґера. В трамваю було 70 пасажирів, з чого поверх 28 утонуло в филях ріки. Около 20 осіб покалічено. Їх забрано до шпиталю або до найблизших домів. Трамвай їхав зі скоростию 20 миль на годину. Дорога провадила понад самим берегом ріки. В однім місци шина під великим тягаром подала ся і трамвай упав до води. В однім мигу трамвай лежав у воді, горі колесами. Кондуктор згинув на місци.

### Самовбийство богатого фабриканта.

В Шікаго поповнив самовбийство богатий фабрикант, Генри Леві з Індіянаполіс, скочивши з 15-го поверха будинку „Конґрес Готел". Леві був президентом компанії „Капітал Раттан". В полишеній карточці самовбийник написав: „Бувайте здорові, я змучений житєм".

### Горять нафтові поля.

З Лексінґтон, Кентоки, доносять, що в повіті Лі заняли ся і горять нафтові поля. Огонь сильно ширить ся, а полумінь взносить ся до висоти кількох метрів понад землею. В околицях панує переполох.

# КАНАДІЙСЬКІ ВІСТИ.

### Український кандидат в Альберті перепав.

Український кандидат на посла до альбертійського парляменту, п. Михайлишин, який кандидував в окрузї Сторджен, перепав при виборах. В окрузї було три кандидатури Число голосів дістали: Бойл, ліберал 1.546; Сотерленд, консерватист 1.212; Михайлишин 518. Вибір п. Михайлишина був неможливий, бо в тім окрузї є лише 30% українських виборців.

### Конвенція українських учителів.

В днях 4. і 5. липня б. р., в льокали Українського Народного Дому в Вінніпеґу, відбудеть ся річна конвенція українських учителів з манітобської провінції.

### Самовбийство В. Бурдинюка.

В Склейтер, Ман., поповнив самовбийство 47-літний Василь Бурдинюк, повісивши ся. Причиною самовбийства була недуга, з якої не міг вилічити ся. Полишив жінку і кілька дрібних дітий.

### Не хочуть продавати мяса з телят, ягнят і курят.

Всі купці і різники у Вінніпеґу змовили ся не продавати і не торгувати мясом телят, ягнят і курят в тій цїли, щоби ті виростали і аж відтак бити їх на мясо, хотячи в той спосіб зарадити дорожнї.

# СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

### Львів жадає злуки з Польщею.

Міська рада Львова (зложена із самих Поляків!) ухвалила резолюцию, домагаючу ся прилучення Галичини до Польщі.

### Галицький краєвий виділ в Кракові.

Галицький краєвий виділ переніс ся з Бялої до Кракова.

### Звільнене харківського архиепископа.

Синод на просьбу харківського архиепископа Антонія увільнив його від всяких чинностий і позволив йому жити у Валаамськім монастири над озером Ладога (коло Фінляндії).

Харківській епархії позволено вибрати собі архиепископа по своїй волї.

# ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

### Свобода віри в Росії.

Як було вже донесено, російський міністер внутрішних справ виготовив проект свобідного віроісповіданя, в якім говорило ся, що релігія не має нічого спільного з горожанським і політичним правом чоловіка.

До 9-го року житя дитина визнає релігію своїх родичів. Коли родичі щодо обряду є незгідні, тоді дитина визнає релігію своєї матери. По 9-тім році житя віроісповідане дитини можна змінити без її дозволу. Дитина, яка скінчила 17 років житя, може змінити своє віроісповідане без згоди родичів, зглядно опікунів.

### Калмуки орґанізують ся.

В Астрахані (місто при устю Волги до Каспійського моря) відбув ся зїзд Калмуків, які рішили зорґанізувати центральний екзекутивний комітет, котрий мав би право і привілеї управляти Калмуками. Про се повідомлено російського міністра війни.

### Учителів в Росії не беруть уже на війну.

Тимчасове правительство зарядило не брати вже до військової служби шкільних учителів, а навіть відкликати тих учителів, які находять ся на боєвім фронті.

### Женщина вибрана до міської ради в Берліні.

В склад міської ради в Берліні, Німеччина, війшла також одна женщина. Під її заряд віддано відділ суспільної праці.

### Прикрі часи для німецьких акторів.

Державна комісія контролї над одежию в Німеччині заборонила театральним акторам купувати нове убране до кождої нової штуки. Актори мусять уживати старе убране так довго, аж доки воно цілком не знищить ся.

З причини браку шкіри на обуву студенти університету у Вірцбурґу ухвалили ходити в черевиках з кори і з деревляними підошвами, щоби сим поступком дати примір прочому населеню.

### Наслїдки демонстрації в Будапешті.

До берлінської „Таґес Цайтунґ" доносять з Будапешту, що підчас демострації 25-тисячної товпи в Будапешті, в четвер (28. червня), вибито вікна у 80 готелях і 200 склепах. Шкоди обчислюють на 1,000.000 корон.

# ВСЯЧИНА.

### Війна навчила сьвіт три важні суспільні лекції.

В противенстві до нужд і терпінь, спричинених теперішною війною, др. Е. Т. Девін, голова нюйорської філянтропійної школи, виводить користи, які нинїшна війна принесла для людства.

Три важні суспільні лекції дала нинїшна війна сьвітови. Вона навчила Анґлію, що не виплачуєть ся, аби робітник робив понад свої сили. Франція переконала ся, що сухоти є найстрашнійшою пошестию, а Бельґія, яка тоне в нуждї і голоді, переконала ся і других навчила, що таке є нужда і голод.

### Російський міністер Церетелї і заговірники.

До російського міністра телеґрафів і телефонів, князя Церетелї, хтось надіслав лист з повідомленем, що якісь несовісні люди збирають ся зглядити його зі сьвіта.

На се міністер Церетелї оголосив в часописях таку заяву: „Будучи дуже занятим і не маючи часу наставляти свою груд кождому наемному убийникови, отсим повідомляю, що в справі убийства мене я принимаю на авдіенції кождої середи від години 1-шої до години 2-гої пополудни. — І. Церетелї".

### Тимчасове правительство і 8-годинний день праці.

До редакції одної петроградської часописи міністри тимчасового правительства Росії написали такий лист: „Ми дуже обиджені несправедливостию „большевиків", котрі, жадаючи 8-годинного дня праці, не вдоволяють ся нашою 24-годинною роботою і жадають 48-годинної, а коли сього не сповнимо, то грозять нам порахунком. Отсим просимо товаришів горожан упімнути ся за нами. — Тимчасове правительство".

# ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

**В. К., Джерзи Сіти, Н. Дж.** — Подібні пісні вже були друковані у „Свободі", тому дальше поміщувати їх не випадає.

**А. Ф., Йорквіл, О.** — Ваша статя не була поміщена ані перед Вознесенем ані по Вознесеню тому, що Ви написали її дуже „високим стилем", а „Свобода" поміщує тільки такі статі, котрі є написані ясно, просто і приступно. Пишіть зовсім так, як думаєте і говорите, старайте ся о те, щоби між поодинокими реченями була якась льогічна звязь, а тоді Ваші статі буде можна містити в часописи. Ми мали щирий намір видрукувати надіслану Вами статю в „Свободі", але тоді було доглупати ся, що Ви властиво хотіли сказати і що хотіли своєю статею осягнути. А Ви тим не зражайте ся! Попрацюйте трошки більше над собою і пробуйте писати наново — може Вам вкінци пощастить ся.

**М. Кузь, Рочестер, Н. Й.** — Ваша допись не буде поміщена. Ми лише можемо на сім місци посьвідчити, що допись з Вашої місцевости, яка була поміщена в 74. числї „Свободи", писав хто инщий, а не Ви.

# ГУМОР І САТИРА.

### Житева лекція.

Богато убрана дама війшла до трамваю, але не знайшла там ані одного порожного місця, де би могла сісти. Один робітник встав і попросив, аби вона сїла. Дама подякувала, виняла хустинку, обтерла місце і сіла.

Побачивши се, робітник подумав хвилину, а відтак відізвав ся: „Перепрашаю вас, пані; я щось забув на тім місци".

Дама піднесла ся з місця, а робітник виняв з кишені хустинку, обтер місце і сів, звертаючись до дами чемно зі словами: „Дякую сердечно!"

### Сказав правду в очи.

— Що є з вами? — запитав молодой лікар свого хорого пацієнта.

— О! — відповів хорий: — Я не знаю, що є зі мною, пане доктор. Але я чую, що вже не довго менї жити!

— А... брехня, мій дорогий, — відповідає лікар. — Ви-ж маєте тусаму недугу що я мав минувшого року. От бачите, який я тепер здоровий і веселий.

— Так, — відповів пацієнт — але менї здаеть ся, що ви мали доброго лікаря!...

### Практично.

Климко і Степан ходили до сповіди, а за покуту пан-отець казав їм насипати гороху до чобіт і ходити так кілька годин. Грішники сповнили приказ пан-отця. Коли вже довший час ходили, Степан звернув ся до Климка із запитом:

— Скажи, Климку, як ти можеш так ходити, щоби не змучити ніг?

— Гм, — відповів Климко — чи ти так зробив, як я? Пан-отець сказав, аби до чобіт насипати гороху, але чи сирого чи звареного — того він не казав. Отже я наперед горох зварив, а відтак висипав у чоботи...



# Дописи.

### З COPPER CITY. MICH.

#### З нагоди „Українського Дня".

Живучі в нашій околици кількох Українців не мають ніякого товариства, але помимо того вони чесні і моральні.

Коли ті Українці читали у Вашій часописи про „Український День", то вони тим дуже зацікавили ся і ожидали нетерпеливо дня 21. цьвітня, щоби пійти між нарід в своїй околици за жертвою для тих своїх рідних братів і сестер, котрі у старім краю так довго терпляти голод і всяку нужду.

В означенім дни наші люди розбігли ся охотно по цїлій околици і зібрали 142 доляри, які відослано у призначене місце. Ми навіть не сподівали ся зібрати стільки гроший і тому тїшимо ся, що наша праця не пійшла намарно.

На сім місци складаю сердечну подяку всім українським колекторам за їх труд і за їх любов до своїх нещасливих земляків у старім краю. Дякую сердечно всім жертводавцям в нашій околици і кличу з глибини серця: Нехай Вам Бог стократно винагородить на Вашім здоровлю, щастю і праци!

Дмитро Кузина.

### РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. „Сокіл", від. 336. повідомляє своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся дня 3. липня с. р., о годині 7.30 вечером, в галі церковній. На тім мітінґу уряд, а також контрольна комісія, здасть справоздане. Богато важних справ є до полагодженя. Всі члени обовязані прийти на сей мітінґ. — В. Волянський, предс.; М. Матвішин, кас.; О. Капцин, секр.

Читайте українські книжки і газети бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінники книжок до друкарні „Свободи".
„SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.



# Нашим інтернаціоналам на розум, нашому загалови під розвагу, а Ляхам всякого покрою в альбом.

(Надіслана стаття).

Український робучий Народе!

Я гімназії ані університету не кінчив, але моїм учителем була історія — жите. Я вже 38 літ інтересую ся сьвітом-житем, і мав нагоду бачити ріжні події, читав ріжні політичні і наукові твори, як свої так і чужі. Я памятаю як нинька молоду соціял-демократичну партію в нас у Галичині, засновану Поляками, в котрій і ми, українські робітники, під кличем „Пролетарі всіх країв єднайте ся" згуртували ся з Поляками разом.

Партійні газети були польські, а з бігом часу на наше домагане згодили ся видавати і в нашій мові „Землю і Волю". Але згадана часопись, хоч була друкована по нашому, була під опікою Поляків і редагована була так, як вони казали. Коли були які партійні вибори, то „товаржише" вже так позаходили ся, що з наших недопустили нікого до уряду. Пізнійше жите показало, що „под єдним дахем" трудно жити; тоді наші передові люди заложили без опіки „товаржиши" свою газету „Вперед".

Коли партія поставила кандидатом п. Козакевича з робітничої курії, то ми всї як один голосували на нього і вибрали його послом до парляменту, не зважаючи на те, що він Поляк. А коли пізнійше ми поставили п. М. Ганкевича кандидатом, також зі Львова, на посла до парляменту, то „товаржише" не голосували на нього яко соціяліста, але голосували на Поляка несоціяліста, і сей вийшов послом. Бо мовляв: „Русін нє може биць послем мяста Львова, бо то для Полякуф било би встидем".

Коли був зїзд академиків-соціялістів в Кракові, то на тім зїзді відпоручником української партії був соціяліст п. В. Темницький. На його внесенє в справі нашого університету у Львові тісамі поступові „товаржише" сказали, що нам не треба нашого університету, бо ми можемо вчитись і в польськім. Тим польські соціялісти дали доказ, як вони до нас відносять ся і як вони розуміють демократію.

Боротьба за виборчу реформу до парляменту — се боротьба цілого нашого загалу, бо і наше духовенство з митрополитом і епископами було за реформою. А з польської сторони то шляхта, епископи і духовенство були проти реформи, а польські хлопи і соціялісти були за реформою, але в души за реформою польською, бо п. Дашиньскі, той „трибун" польських соціялістів, сказав виразно до послів шляхтичів у Відни: „Ви поборюєте реформу через те, що утратите мандати зі східної Галичини, однак знайте, що реформа мусить перейти, а вашим обовязком є так зробити, щоби ви не утратили своїх мандатів". І дійсно, за порадою п. Дашиньского так і зробили. На посла польського вистарчить 50 тисяч голосів, а на нашого треба аж 150 тисяч голосів. Чиж се не „рувносьць"? І чиж не однаковий Поляк-маґнат, як і „товаржиш"? Коли всякий з титулом Поляк чистив наші каси, то тесаме зробив і п. Желяшкевіч з нашою „касою хорих", будучи касієром тої каси.

А та ціла преса польська, як в краю так і тут в Америці, чи де би вона не була, і то як поступова так і непоступова, — як відносить ся до нас? Я мушу зазначити, що ані одна польська газета не є нам прихильна, крім одного „Монітора", виходячого у Львові, котрий часом ставав у нашій обороні. І не дивниця, бо його видавав посол Брайтер, а він є з походженя Чехом.

Я не буду тут писати про всї кривди Ляхів над нами, бо треба би цілі томи писати, а наведу дещо так тільки побіжно. Як нам звісно, „Ляхи прийшли на нас війною" і колишний вільний нарід запрягли в ярмо, орючи нами „нашу, не свою землю". А нашим панам вони сказали: „Як хочете бути панами, то будьте Поляками". І наші пани ради панства попереходили на латинський обряд. А з околиць Перемишля наші пани не хотіли перейти в їх табор, то Ляхи, запросивши їх до Перемишля, вирізали їх, а на їх маєтках посадили своїх шляхтичів. Се пишуть не наші, але таки польські історики. Церкви поперемінювали на костели, епископів проганяли, а наше низше духовенство гнали на панщину, враз з селянином. Земля стала бути державною, і той коронований злодій роздавав сю землю своїм посіпакам Ляхам — не на віки, але яко заплату за краєву службу, а сей вже робив нашими предками як худобою. По знесеню панщини польські шляхтичі позаходили ся так, що ті землї, котрі вони тримали яко заплату за державну службу, до часу, заінтабулювали на свою власність, а притім повідбирали від громад громадські ліси і пасовиска, і таким рабунком стали „дзедзіцами". Поперемінювавши церкви на костели, вони покрали наші ікони, от хочби і теперішну Матїр Божу Ченстоховську. Се-ж образ з Києва, який є копією Матери Божої Вальхеринської, а вони завезли його до Ченстохови і зробили її відпустовим місцем. А в Галичині — таж там наших ікон, покрадених з церков, повно по костелах! А се мало сю ціль, що — мовляв — нехай нарід туди тягне, що він від віків обожає. Таким чином Поляки зогиджували наш обряд і полячили наш нарід. Таким робом пополячили вони і міщан і селян — сих останних у меньшій мірі.

Пишучий отсї рядки був також таким Поляком. А було се так: Мій дід був з роду Українцем і служив довго в пана, котрого рід був також українським. Перше то він писав ся князь Острожський, а потому „ксьонже з Острожскіх Яблоновскі". Сей перекінчик казав мому дідови хрестити свої діти в латинськім обряді, а мій батько і мене так хрестив. Я, виросши і пізнавши, що помимо того, що мене хрестили в костелі, я не є жаден Поляк, зірвав геть з Польщею. Бо я пізнав, що обряд не має нічого спільного з народностию. Бо чиж я маю бути тому Поляком, що вмію „Ойченаш", і тому, що моїх предків зьвірюка-Лях бив канчуком на панщині? Таж у мене рідня українська, я говорю по українськи, в мене звичаї і обичаї українські — тож який я маю бути Поляк? Таж Чех, Німець, Італїєць, Француз, Англїєць, хоч вони латинського обряду, таксамо як і Поляки, то вони ніколи не скажуть, що вони Поляки. Бо в них мова своя, в них звичаї і обичаї не польські, а свої народні. Тож ми, братя латинського обряду, скажім Ляхам ось-що: „Ми з роду, з діда прадіда, є Українцями, а що ви нам чи нашим дідам причіпили латинський обряд, то ми не почували себе через те Поляками, і не будемо, бо в нас мова своя рідна, українська, в нас рідня українська, в нас звичаї і обичаї українські. А щодо обряду то ми можемо його затримати, або перейти на наш народний обряд, як кому до вподоби". Але нашим обовязком, як хто хоче лишти ся при латинськім обряді, сказати свому ксьондзови ось-що: „Ти нам відправляй богослужене в нашій рідній мові, а не инакше, коли хочеш в нас бути і нам служити, а як ні, то з Богом!"

Тут Поляки відправляють по костелах по польськи, і я се їм признаю, а чомуж би ми не мали відправляти по свому? Таж ще недавно, бо перед війною, у Львові „браця Поляци" всіх наших людий просто силою перетягали на латинський обряд і тимсамим робили з них Поляків, а як котрий не хотів сього зробити, то його виганяли зі служби. Се факт! А маленьких наших дітий по школах ізза польського „Отченашу" не катували? А та славна „польска" конскрипція! Кілько наших людий, як латинського так і грецького обряду, записували за Поляків? Я наведу тут факт, котрого я сам був сьвідком: В моїм місті як була конскрипція, то записували всіх богатих Жидів за Поляків, і ті, з відомих причин, не супротивляли ся тому. А бідні Жиди не хотіли записувати ся за Поляків, то їм казали, що як запишуть ся за Поляків, то їм о половину зменьшать аркуш зарібковий, і ті пристали, а на запит, чи дотичний Жид говорить по польськи, він відповідав: „Ну, я вумі по польскего балаковач". А один-одинокий Жид прийшов з трома синами і рішучо заявив, щоби його не записували Поляком, „бо я зед", а коли вже їх записали, то старий сказав одному синови, щоб той провірив, чи часом не зробили з ними якої „фабули". Таким то робом польські конскрипційники наробили „в сходнєй Ґаліції мілїон Полякуф". А сей Жид за „зухвалосьць" позбув ся за кару до двох тижнів риболовлі, бо „повят" йому її відобрав.

Така була „польска конскрипція" у мене, така була і по цілім краю.

І на підставі такої конскрипції польські ґеографи, як Ромер, обчисляють Поляків на 28 мілїонів, а перед трома місяцями другий польський учений подавав се число на 23,340.000. За три місяці число Поляків зросло до поверх півпята мілїона! Так, нівроку, як крілики... І не диво. В них всякі Мордкі, Каци, Лейбусї, Вайнтравби є Поляками, бо два роки тому писав п. М. Крушка в „Курієрі Польскім", що в Франції зібрали ся добровольці „Поляци", і на загальне число /3 було аж 38 тих Мордків і Лейбусів, „алє то Поляци з крві і косцї". В них японський ґен. Курокі — Поляк, турецький Шукрі Паша — Поляк, німецький ґен. фон Ґольц — Поляк, „тильно, нєстети, тен се зяпоньчил, тен се зтурчил, тен се знємчил, алє свойон хробросьць затшималї, як на Поляка пшистало".

А „товаржиш" М. Соколовскі, редактор „Дзєнніка Людового", пише: „З терену военнего в Польсце, в околіци Тарнополя, Бжежан, Подгаєц, Ґаліча, Бучача" — се в нього „польска зємя". А в редакційній статї каже: „Нам Поляком нє вольно запоміна́ць, же пшедвчесне заварцє покою російско-нємецкего моґлоби шкодліве одбіць сєн на пшишлих льосах Польскі. Вправдзє дзесєнць ґуберні крулєства польскего юж до Росії вруціць нє моґон, алє позостайон єщє інне зємє польске до тих час офіцияльне до Росії належонце, ктурих пшилонченя до Польскі домаґаць сєн мусїми конєчне, становйон оне бовєм для нас вартосць ольбжимйон, так зе взглєнду на пшишли наш бит економічни як і народови". Чи не яґайлонська ідея в „товаржиша" Соколовского?

А п. Юзеф Савіцкі в „Амеріці Ехо" бідькає над тим, що в Росії хлопи ділять панські ґрунти, бо „Поляци обшарніци становілї правдзївон чвартон дзєльніцен Польскі", і обчисляє ту землю на пару мілїярдів вартости. Але відки вони там взяли ся, ті „маґнаці" польські, і хто їм ту землю дав, і хто їх на ній поробив богатирями — сього нам п. Юзеф Савіцкі не каже, тільки каже, що вони, як зїхали ся до Варшави на перегони, до театрів і готелів, то в Варшаві падав правдивий золотий дощ з їх кишень, а з сього користала виключно польска суспільність. Але з кого того дощу золотого ті „маґнаці" нарабували, сього також п. Савіцкі не каже.

Таж ті ляцькі кровопийці від тогосамого часу там на російській Україні, що й у нас в Галичині. Історія їх панованя над нами тасама — се ми добре знаємо! Ми знаємо, що як там, на російській Україні, так і на галицькій, Ляхи забрали що найлучшу „нашу, не свою" землю, а нас поробили своїми рабами. І такий Лях, женячи ся, не питав, скільки бере землї за жінкою, бо „круль" за службу давав йому землю, але питав, скільки за нею дістане наших дідів, аби мав як худобою чим робити. І він нашим кровавим потом, на „нашій, не своїй землї" богатів. Бож звісно, що до збогаченя треба богато чужих рук, значить: невільників. Дальше каже згаданий редактор, що у нас в Австрії майже сама біднота польська, а в Росії Поляки найбогатші і найінтелїґентнійші. Щодо інтелїґенції то Лях всюди однаковий, а щодо богатства — то се правда. От гр. Юзеф Потоцкі зпід Росії тільки один раз у Відни програв в карти за одну ніч пів мілїона, а наші галицькі Ляхи програвали більше в Монте Карльо ніж сей у Відни, а „браця мойжешового визнаня" купували в них двори. І коли такий „джеджіц" зїстав запрошений до котрого Ляха в гостину, то вже і називали його Поляком і силували їсти солонину, бо він вже Поляк. А такий „джеджіц" не їсть солонини, але пакує до кишені і забирає до дому, а притім приговорює:

Як мі нї шкоджі,
Так мі нї ваджі;
Зда мі сї слоніне
Моєй челяджі.

Каже п. Падеревскі, той кудлатий „містрж", що вони зпоконвіку не угнїтали других народностий, належачих до небіжечки Польщі... бо вони „Поляци". От що за брехун! А п. др. Журавскі сказав на зїзді угнетених народів, що як би ми належали до нової Польщі, то се не була би для нас кривда. А сей п. Журавскі був речником так званого найпоступовійшого сторонництва польського. А чиж не тісамі бажаня в нього, що й у цілого загалу польського? П. Падеревскі здорово брехав, але є люди трохи культурнійші від нього, бо англійський публіцист у Лондонї, чоловік учений, написав був перед двома роками статю, де розказав гріхи небіжечки Польщі щодо других народів, котрі вона тримала в своїм поневоленю. Він, навівши теперішні бажаня польського загалу, сказав таке: **„Поляки не варта волї, бо вони не вміють пошанувати чужу волю, бо вони доперва мають одну руку вільну, а вже і сею одною рукою сягають не за своє".**

А тепер, дорогі Братя, щодо інтернаціоналізму. Ми бачимо, що всякі народи, і то ріжних поглядів політичних, як інтернаціоналісти так і инші, борють ся разом за свою батьківщину. Наші сусіди Росіяни і революцію підняли, і царя прогнали, значить: хочуть освободити батьківщину від імперіялізму і від німецького імперіялістичного впливу на них, а завести правдивий лад демократичний. Другі наші сусіди, коби здорові, в один голос репетують за „Ойчизнов" — та коби лиш за своєю власною, то ми не мали би проти сього нічого. Алеж бо як шляхта так і найпоступовійші партії — всї в один голос „од моржа до моржа" сягають!...

А про Мадярів то нема що і згадувати. Ті вже наших братів самі, і при помочи таки рідних зрадників, попросту доїдають.

Ми знаємо тих „добрих сусідів", Поляків, не від нинька, що в них за натура. В них така натура, як в того зьвірятка, що само міх дре і само кричить (а переважно той ґатунок, як ми називали „польська раса з довгим рилом". Се була найбільше вперта раса; її треба було добре друком потягнути по рилї, щоб вона вступила ся.

Не меньше „добрими" сусідами є Москалї, так як і Мадяри. Перші є всї „проґресивні" і раді би не зречи ся над нами своєї опіки, а другим і не згадуй про те, щоб вони нас покинули.

Я наведу тут слова французького провідника, соціяліста й інтернаціоналїста неб. Жореса. Він сказав: „Пролетаріят в глубині свого серця не погодить ся з чужою неволею... Щоби повстати проти царів, королїв капіталу і фабрикантів, а рівночасно зносити терпеливо ярмо заборче, пановане чужого жовніра над ним, се було би суперечностию так дитинною, так нужденною, що перший напір живих сил інстинкту і розуму збурили би подібну доктрину... **Ніколи той пролетаріят, котрий вирік ся народної самостійности і свободи власного краю, не буде мати сили до поборенячкапіталу".**

Такі погляди висловили міжнародні конґреси на зїздах соц.-демократичної партії, бо так їм диктувала засада і льоґіка життя.

А наші інтернаціоналісти? В них вітчини нема, вони мусять пійти до адвоката спитати ся, де їх вітчина, а другі кажуть прилюдно, що нас вивішали би, щоби нас шляк трафив!... В них коби живіт повний, то вони булиб і жилиб, хоч би і в кримінали...

Тож нам треба сказати їм ось-що: Ви, жиючі трути, проч з провідництва народу! Ми розуміємо інтернаціоналїзм, хоч би зі слів пеб. Жореса. **В нас вітчина і своє рідне на першім місци,** а чуже на другім місци. Значить: **ми окремо машируймо, а разом биймо.** І нашим обовязком є гуртувати ся разом, як православним так греко-католикам і римо-католикам, як з російської України так і з Галичини, чи з Буковини або Угорщини; і рішучо громовим голосом сказати нашим „сердечним" всїм трьом опікунам так:

„Будьте люди, бо лихо вам буде! Ми хочемо, таксамо як і ви, жити своїм власним житем і по своїй воли. Ми такісамі з природи, як і ви. Відчепіть ся зі своєю опікою від нас! Ми хочемо жити з вами як з добрими сусідами, і знайте ось-що: Коли би вас хотів хтось поневолити, ми вас будемо боронити; але коли би ви хотіли комусь відбирати волю, то ми вам не поможемо і назвемо вас дикунами; а колиб ви хотіли нас поневолювати і на дальше, то будемо вас дручком перішити, куди попаде"... А всяким московським „поміщикам" чи ляцьким „земянінам" на нашій земли скажемо: „Коли ви хочете робити на земли, то беріть собі стільки землї, скільки її обробите зі своїми панночками і паничами. Бо земля належить ся тому, хто власноручно хоче на ній робити, а не инакше".

А щодо інтернаціоналїзму то наш клич такий: Окремо машируймо, а разом биймо, або иншими словами: кождий нарід най жиє своїм власним житем, най береже своєї власної свободи, а коли ходить о загальнолюдські права, то обстоюймо і помагаймо одні другим.

Андрій Дмитренко зпад Дністра, бувший римо-католик.



# ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

В сїй рубриці поміщуйте слідуючі оголошеня: Коли хочете віднайти своїх свояків, краянів або товаришів.—Коли шукаєте занятя.—Коли бажаєте, щоб хтось доніс Вам, де іде добра робота.—Коли потребуєте аґентів до поширеня Вашого бизнесу.—Коли потребуєте робітників до праці в бучерні, ґросерні, готели або на фарму.—Коли шукаєте спільників до бизнесу.—Коли шукаєте дякоучителів і учителів музики.—Коли маєте хату або фарму на продаж.—Коли маєте хату або фарму до винайму.—Коли маєте на продаж якісь річи.—Коли пошукуєте людий на мешкане з харчем.—Коли продаєте свій бизнес або хочете купити чи обмінитись з ким.—Коли хочете подати свою адресу або бизнес до публичного відома.



ВЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ НАРОДНА ДРАМА ЗІ СПІВАМИ В V. ДІЯХ

**ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ, ТА НА ВЕЧЕРНИЦІ**

СЯ КНИЖКА НАДАЄ СЯ ВПОВНІ ДЛЯ АМАТОРСЬКИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ВИСТАВ. ДО ВІДОГРАНЯ ПОТРІБНО ВСЕГО 8 ЖЕНЩИН І 7 МУЩИН. — ЦІНА ЗА ПРИМ. 30 ЦНТ., ЗА 15 ПРИМІРНИКІВ $3.35

Замовленя і гроші посилайте до:
„SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.



КОЛИ ЩЕ СЕЇ ЧАСОПИСИ НЕ ПЕРЕДПЛАЧУЄТЕ, ТО ЗАЧНІТЬ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ ЇЇ СЕЙЧАС.

„СВОБОДА" є найбільшою зі всіх українських часописий в новім і старім краю.

„СВОБОДА" виходить три рази тижнево — у второк, четвер і суботу.

„СВОБОДА" подає цікаві новини американські і краєві, популярно-наукові розвідки, оповіданя і фейлєтони.

„СВОБОДА" також подає найдокладнійші відомости з поля війни і з нашого рідного села та повіту.

ПЕРЕДПЛАТА ВИНОСИТЬ:

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ:
НА ЦІЛИЙ РІК....................$2.50
НА ПІВ РОКУ....................$1.25
НА ЧОТИРИ МІСЯЦІ............$1.00

ПОЗА ГРАНИЦІ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ:
НА ЦІЛИЙ РІК....................$3.25
НА ПІВ РОКУ....................$1.75
НА ЧВЕРТЬ РОКУ................$1.00

Звертаємо увагу, що на кредит нікому не висилає ся часописи.

Гроші належить висилати враз з замовленєм на почтовий або експресовий моні-ордер або в реджістрованім листі на адресу:
„SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.




Читайте українські книжки і газети бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінники книжок до друкарні „Свободи".
„SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

# ШЕКСПІР В ПОВІСТКАХ.

З російського перекладу М. В. КАРНЄЄВА.

—o—

## ШЕЙЛОК.

(„Венецький купець").

(Дальше).

Герцоґ і сенатори саме що зібрали ся в сенаті, щоби рішити справу, коли увійшла перебрана Порція і предложила герцоґови письмо від Белярія. Той знаменитий правник писав, що він сам дуже бажав приїхати до Венеції, щоби бути оборонцем Антонїя, але хороба не позволила йому на се, і тому він просить позволеня заступити себе сим молодим, але ученим доктором — Бальтазаром (так назвав він Порцію). Герцоґ згодив ся на те, а хоч дуже дивував ся молодости адвоката, однак не міг пізнати в нім женщини тому, що довга адвокатська кирея цілком змінила її. Вкінци почав ся суд, з котрого ждали так важних вислїдів. Обкинувши зором салю, Порція замітила між присутними і Басанїя, котрий з певностию не пізнав би її в новім строю. Сумний стояв він коло Антонїя в страху за житє свого дорогого товариша.

Важність принятого на себе трудного обовязку підбадьорила сердечну Порцію, і вона взяла ся до виповненя того діла. Передівсїм звернула ся вона до жида. Вона почала порушувати чоловічі струни його серця, взивала до чувства милосердя в таких виразеннях, що могла би, здаєть ся, змягчити кождого, крім того безсердечного жида.

— Милосердє — казала вона, — сходить з неба як потрібний дощ, що приносить те подвійне благословенє: і тому, хто приймає благодати милосердя, і тому, хто милосерний; що вонo украшає монархів гарнійше від корони, длятого, що походить від самого Бога, і що тоді тільки земна власть приближаєть ся до Божої, коли груба людська справедливість увінчуєть ся небесним милосердєм. — Вона вказала Шейлокови на те, що всї ми, молячи ся, просимо о милосердє; нехай же се навчить нас бути милосерними. Але всї ті її заходи лишили ся даремними.

Порція запитала Басанїя, чи може він заплатити за Антонїя гроші, а довідавши ся, що той готов в десятеро більше віддати, вона предложила жидови помирити ся на тім; але Шейлок уперто жадав буквального виповненя зобовязаня — жадав фунта мяса з тіла Антонїя.

Басанїо в розпуці нишком запитав молодого адвоката, чи не можна би погрішити проти закона, щоби спасти житє Антонїя, але Порція відповіла поважно, що ніяк не годить ся зміняти установлених законів.

Почувши се, Шейлок мовив до Порції:

— Сам Даниїл прийшов розсудити нас! Як я бачу, ти далеко старший ціж показуєш!

Прочитавши зобовязанє, Порція сказала, що як минув реченець, то жид має право вирізати фунт мяса з околиці серця Антонїя. Відтак вона знова звернула ся до Шейлока і стала знов просити, щоби він був милосерний та щоби принiяв гроші. Але безсовісний Шейлок не хотів бути милосерним і відповів заклинаючи ся, що ні защо не змінить свого наміру.

— Коли так, — мовила Порція, — то ви, Антонїо, приготовтесь наставити свої груди під ніж.

В той час, як Шейлок острив свій довгий ніж, щоби вирізати ним фунт мяса, Порція запитала Антонїя, чи не має він сказати що проти сього? Антонїо у тихій покорі відповів, що сказати не має нічого і що він вже готов на смерть.

— Подай менї свою руку, Басанїо, — мовив він — прощай та не жалуй, що згинув я ізза тебе!...

Басанїо у глубокім зворушеню відповів:

— Антонїо, я оженив ся з женщиною, котра менї так дорога як житє, але ти дорозший у мене від усього на сьвіті, і щоб спасти тебе, я згодив ся-б жертвувати тому демонови все, що для мене таке дороге, навіть свою жінку і житє.

Хоч чувство його сердечности до Антонїя не було звісне Порції, то вона не образила ся сим, але все таки замітила Басанїеви:

— Ваша жінка не дуже дякувала би вам, колиб вона чула те, що ви сказали.

Граціяно, котрий любив усьо наслїдувати після свого товариша, і собі сказав подібно.

— Я маю жінку, котру дуже люблю, але все таки я бажав би, щоби вона була тепер в небі і умолила небесні сили, щоби змягчили лютий характер проклятого жида.

Сказав він се, не знаючи, що Неріса стоїть перед ним в одежи писаря.

— Добре, що ви сказали все отсе в неприсутности вашої жінки, а коли би так дома — то кепсько булоб, — замітила Неріса.

Але ті жарти скоро скінчились і очи всїх, повні симпатії до Антонїя, звернули ся до судіїв.

— Ми на дурно тратимо час, я прошу о рішенє! — закричав Шейлок нетерпеливо.

Запитавши, чи є приготована вага, щоби відважити мясо, Порція сказала до жида:

— Шейлок, ти повинен призвати лїкаря на свій рахунок, а то з Антонїя сплине богато крови...

Шейлок відповів, що не годить ся на те, так як нема про се нічого сказано в зобовязаню.

— Хоч того і нема там, однак ти повинен поступити так з чоловіколюбства — продовжала Порція.

— Ні, — повторив жид — я не пристаю на се!...

— Добре, — сказала Порція — ти маєш право на фунт мяса з твого довжника: закон призволяє на се, а рішенє суда затверджує се. Ти можеш вирізати той фунт з його груди; закон позволяє на те, а суд затвердив се...

— Отсе мудрий і справедливий судія! — крикнув з радости Шейлок. — Сам Даниїл прийшов розсудити нас!

І відтак знов почав острити ніж.

— Пора приготовити ся — сказав він до Антонїя.

— Зачекай трохи, — сказала Порція — на тім ще не конець: зобовязанє не дає тобі права навіть на каплю крови християнської; сказано там властиво фунт мяса; колиж ти рієжеш свій фунт, ти мусиш пролити хоч каплю крови християнської, а тоді, по нашому закону, ціле твоє майно за се має бути сконфісковане на користь держави.

Розумієть ся, що вирізати фунт мяса, не проливши притім і каплї крови, було цілком неможливе. В той спосіб удатним оборотом діла Порція відразила жида від поганого наміру його власним оружем.

Всї присутні дуже здивували ся мудростию молодого адвоката, що так щасливо, не нарушивши закона, вратував житє Антонїя, і грімкі оплески роздали ся по цілій сали сенату.

— Отсе мудрий і справедливий судія! Неправдаж, жиде, що сам Даниїл прийшов розсудити вас! — сказав Граціяно словами Шейлока.

Шейлок заведений своїми надіями, що по законови не може вимагати того, чого хотів, сказав, що готов приняти гроші.

Басанїо, будучи вельми урадуваний, хотів сейчас виплатити гроші, але Порція недопустила до того.

— Чому спішити — сказала вона. — Жид повинен дістати по закону те, що йому належить ся. А ти, Шейлок, приготуй ся вирізати фунт мяса, але гляди, не пролий крови; гляди також, аби вирізаний шматок не важив ні більше ні меньше на волос, бо коли шматок буде переважувати на волос, то, по мисли венецьких законів, ти підлягаєш карі смерти, а твоє майно конфіскуєть ся в користь держави.

— Дайте менї гроші і пустіть мене — крикнув зі страху Шейлок.

— Гроші готові, — відповів Басанїо — ось вони!

Шейлок хотів уже взяти, але Порція застановила його.

— Пожди, жиде! — сказала вона — на тім ще не конець справи. По мисли наших законів майно твоє конфіскуєть ся державою за те, що ти чигав на житє одного з горожан Венеції, а твоє житє зависить від милосердя герцоґа, тому упадь перед ним на колїна і благай прощеня.

— Щоби показати тобі ріжницю між християнином а жидом, я даю тобі житє перше, ніж ти просив мене о се, — сказав герцоґ до Шейлока. — Одна половина твого майна відтак належить ся Антонїеви, а друга державі.

Але великодушний Антонїо відповів, що він відказуєть ся від сеї половини його майна з тим, коли жид підпише зобовязанє, після котрого та часть по його смерти має перейти донцї Шейлока і її мужеви. Антонїо знав, що в жида була одиначка донька, вийшовша заміж проти волї батька за молодого християнина Льоренца, бувшого товариша Антонїя, і що той поступок доньки так розлютив Шейлока, що він відмовив їй наслїдства по собі.

Жид згодив ся на все.

Коли в сей спосіб всї мстиві наміри Шейлока не здійснили ся і крім того він лишив ся без майна, його огорнула страшна розпука.

— Я хорий, — говорив він — пришліть до мене до дому, я там зобовязанє підпишу...

— Іди — мовив герцоґ — і підпиши, а як покаєш ся з своєї заїлости і станеш християнином, держава дарує тобі й другу половину твого майна.

І відтак герцоґ, освободивши Антонїя, розпустив суд. Він дуже хвалив мудрість і здібність молодого адвоката і запросив його на обід. Але Порція, хотячи вернути в Бельмонт скорше від свого мужа, відпросила ся від того запрошеня.

— Дякую покірно, ваше величество; я змушений відїхати сейчас, — сказала вона.

Герцоґ виявив свій жаль, що молодий адвокат не може лишитись у нього на обіді, а звернувшись до Антонїя, додав:

— Винагородіть пана адвоката; по моїй гадці ви винні йому богато вдячности.

По відході герцоґа і сенаторів Басанїо мовив до Порції:

(Дальше буде).